

Nr 105.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.; given Stockholms slott den 29 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås en höjning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa från 225 till 235 miljoner kronor.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Häri genom förordnas, att §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

§ 2.

Såsom grundfond för hypotekskassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *tvåhundraåtjugofem* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

Grundfundsobligationer må, — — — kassans likvidation.

Då grundfundsobligationer — — — anspråk tagna.

§ 3.

Därest grundfonden skulle, genom på hypotekskassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster, nedgå till *tvåhundra* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån, med mindre Konungen därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till

Föreslagen lydelse:

§ 2.

Såsom grundfond för hypotekskassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *tvåhundraåtrettiofem* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

Grundfundsobligationer må, — — — kassans likvidation.

Då grundfundsobligationer — — — anspråk tagna.

§ 3.

Därest grundfonden skulle, genom på hypotekskassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster, nedgå till *tvåhundraåtjugu* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån, med mindre Konungen därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till

¹ Senaste lydelse av §§ 2 och 3 se 1951:274.

tvåhundra miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas, med mindre riksdagen på Konungens framställning det medgiver.

tvåhundra miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas, med mindre riksdagen på Konungens framställning det medgiver.

Kassans styrelse — — — nu sagts.

Kassans styrelse — — — nu sagts.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
februari 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

T. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Lingman, anmäler fråga om *höjning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa* samt anför därvid följande.

I § 2 förordningen angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, sådan paragrafen lyder enligt förordningen den 18 maj 1951, nr 274, stadgas att staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande såsom grundfond för kassan ställer svenska statens 3½ procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 225 miljoner kronor.

Enligt § 3 må kassan, därest grundfonden genom på kassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster skulle nedgå till 210 miljoner kronor, icke upptaga nytt lån med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till 200 miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t det medger.

Vidare stadgas i § 4, att sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer icke vid något tillfälle må uppgå till mera än tio gånger grundfondens belopp.

I skrivelse den 22 januari 1952 har *styrelsen för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa* hemställt, att grundfondens belopp måtte höjas med 50 miljoner till 275 miljoner kronor samt att § 3 i 1935 års förordning måtte ändras på så sätt att de där angivna gränserna höjas från 210 miljoner och 200 miljoner kronor till respektive 260 miljoner och 250 miljoner kronor.

Styrelsen har inledningsvis erinrat om att styrelsen i skrivelse den 26 oktober 1950 hemställt, att grundfondens belopp, som vid denna tidpunkt uppgick till 200 miljoner kronor, måtte höjas med 50 miljoner till 250 miljoner kronor samt att de i § 3 angivna gränserna måtte fastställas till 235 respektive 220 miljoner kronor. Genom förenämnda författningsändring den

18 maj 1951 (nr 274) hade emellertid framställningen — av skäl som framginge av förarbetena till ändringen (Kungl. Maj:ts proposition nr 158 och bankoutskottets utlåtande nr 15) — bifallits endast i så måtto, att grundfonden hade höjts med 25 miljoner till 225 miljoner kronor, varvid de nyssnämnda gränserna hade justerats till 210 respektive 200 miljoner kronor. Styrelsen har emellertid — med hänsyn till den betydande låneökning, som den livliga bostadsbyggnadsverksamheten medfört för stadshypoteksinstitutionen under år 1951 — funnit erforderligt, att frågan om grundfondens storlek redan innevarande år toges under förnyad prövning. Styrelsen har uttalat att nettobeloppet utelöpande obligationer per den 31 december 1951 uppgått till 2 058 miljoner kronor. Kassan ägde sålunda nämnda dag utgiva obligationer till ett belopp av ytterligare 192 miljoner kronor. Av detta belopp hade under år 1952 intill den dag skrivelsen vore dagtecknad eller den 22 januari utnyttjats 10 miljoner kronor, varför den återstående upplåningsrätten vore begränsad till 182 miljoner kronor. Följande uppställning belyste närmare utvecklingen under senare år beträffande stadshypotekskassans obligationsskuld.

	Utlämnade obligationer (milj. kr.)	Nettobelopp utelöpande obligationer (milj. kr.)
1945 års slut	1 430	1 379
1946 » »	1 482	1 429
1947 » »	1 642	1 588
1948 » »	1 807	1 749
1949 » »	1 873	1 813
1950 » »	1 954	1 891
1951 » »	2 123	2 058

Till utveckling av frågan i vad mån en marginal på 182 miljoner kronor kunde anses tillfyllest för att möta de anspråk, som under den närmaste tiden kunde komma att ställas på stadshypoteksinstitutionen, har styrelsen vidare anfört följande. Nettolåneökningen under år 1951 hade uppgått till 169 miljoner kronor. Det vore givetvis icke möjligt att med någon större grad av säkerhet bilda sig en uppfattning om den låneökning, som rörelsen kunde resultera i under den närmaste framtiden. Någon anledning att räkna med en minskning i lånefrekvensen syntes emellertid tills vidare icke föreligga. Man syntes snarare av olika skäl icke kunna bortse från möjligheten av ökade låneanspråk. Därest prövningen av frågan om en ökning av grundfonden skulle anstå till 1953 års riksdag, skulle utlåningsrörelsen under cirka fem kvartal framåt vara bunden vid nuvarande upplåningsrätt eller sålunda ytterligare 182 miljoner kronor. Då emellertid stadshypoteksinstitutionen såsom nyss framhållits tills vidare syntes böra vara beredd att möta låneanspråk av åtminstone samma omfattning som under 1951, borde det ytter-

ligare utlåningsbehovet under nämnda fem kvartal beräknas till minst 210 miljoner kronor.

I anslutning till de synpunkter som framförts i förarbetena till den år 1951 företagna författningsändringen har styrelsen slutligen uttalat, att styrelsen vore väl medveten om att kraven på en stram kreditpolitik kvarstode med oförminskad styrka; styrelsen ansåge sig emellertid böra framhålla, att låneanspråken på stadshypoteksinstitutionen i främsta rummet vore beroende av omfattningen av det bostadsbyggande, som statsmakterna efter prövning ur bostadspolitiska utgångspunkter funne vara av den angelägenhetsgrad, att det borde givas utrymme i investeringsplanerna. Stadshypoteksinstitutionens kreditgivning ansåge sålunda i huvudsak ändamål, som kontrollerades inom ramen av byggnadsregleringen. Det kunde även framhållas, att en höjning av grundfonden endast skapade formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning och sålunda i och för sig icke beredde stadshypoteksinstitutionen vidgade kreditgivningsmöjligheter. Kreditgivningens omfattning vore beroende av möjligheterna att erhålla avsättning för obligationerna.

Över framställningen ha yttranden avgivits av fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret samt bank- och fondinspektionen.

Fullmäktige i riksbanken ha uttalat att fullmäktige icke kunde tillstyrka större ökning av kassans grundfond än med 10 miljoner kronor eller från 225 till 235 miljoner kronor. Fullmäktige ha erinrat om att överläggningar nyligen ägt rum mellan riksbanken och olika kreditinstitut rörande möjligheterna till och formerna för en kreditåtstramning. Vid dessa överläggningar hade bl. a. framhållits, att den skärpta kontrollen över emissioner av obligationslån, som inginge som ett led i de kreditåtstramande åtgärderna, även måste omfatta kassans obligationslån. Riksbanken hade vidare understrukit vikten av att kassans låneverksamhet bedreves på ett sätt, som stode i överensstämmelse med den allmänna restriktiviteten på kreditmarknaden. Även om en höjning av grundfonden endast skapade formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning och icke i och för sig beredde kassan vidgade kreditmöjligheter, ansåge sig fullmäktige icke i nuvarande läge kunna förorda en höjning med det i framställningen angivna beloppet. Såsom framginge av den redovisning kassan lämnat, ha fullmäktige slutligen anfört, förelåg alltså vid årsskiftet 1951/52 möjligheter för kassan att inom ramen för nuvarande grundfond öka sin utlåning med 192 miljoner kronor. Nettolåneökningen under år 1951 uppgick till i runt tal 170 miljoner kronor. En fondökning med 10 miljoner kronor skulle jämte den nu icke utnyttjade upplåningen vara tillräcklig att under 1952 tillgodose låneanspråk av samma omfattning som under 1951 och därjämte lämna erforderlig marginal för ny prövning av frågan om ökning av grundfonden vid 1953 års riksdag. Olägenheten av att åter då behöva förelägga riksdagen frågan,

finge vägas mot behovet av att som ett led i kreditpolitiken kunna pröva även de formella förutsättningarna för hypoteksinstitutionernas obligationsutgivning.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha meddelat att fullmäktige icke hade något att erinra mot bifall till den av stadshypotekskassans styrelse i ärendet gjorda framställningen.

Bank- och fondinspektionen har uttalat att inspektionen tillstyrkte framställningen i vad den avsåge ökning av stadshypotekskassans grundfond; inspektionen hade ej heller något att erinra mot de i övrigt föreslagna förändringarna i förordningen angående kassan. Inspektionen har anfört att det med hänsyn till kassans återstående upplåningsrätt uppenbarligen vore av vikt att frågan om ytterligare ökning av grundfonden redan nu upptoges till prövning. Det vore härvid en lämplighetsfråga hur stor denna ökning borde vara. Under hänvisning till önskvärdheten av att allmänt hålla tillbaka kreditgivningen hade man vid tidigare tillfälle avsiktligt medgivit blott en mindre ökning av grundfonden, varigenom alltså kassan hindrats att föra en expansiv lånepolitik. Sedan beredskapslagstiftningen om räntereglering m. m. numera kommit till stånd, hade statsmakterna emellertid redan i sin hand tillräckliga maktmedel att hålla kreditvolymen under kontroll varför behovet försvunne att via grundfonden kunna påverka stadshypoteksorganisationens låneverksamhet. Någon anledning att motsätta sig den begärda grundfondsökningen kunde därför knappast anses föreligga.

Departementschefen. Vid anmälan av föregående ärende (prop. nr 104) angående ifrågasatt höjning av Sveriges allmänna hypoteksbanks grundfond uttalade jag, att jag icke i nuvarande läge kunde förorda en höjning med det i framställningen från bankens styrelse angivna beloppet. Av motsvarande skäl som anförts i nämnda ärende anser jag mig även för stadshypotekskassans del böra föreslå en begränsning av den begärda höjningen av grundfondens belopp. I likhet med bankofullmäktige förordar jag sålunda att grundfonden höjes med endast 10 miljoner till 235 miljoner kronor. I anslutning härtill böra de i § 3 angivna gränserna vid vilka Kungl. Maj:ts respektive riksdagens tillstånd för upptagande av nytt lån blir erforderligt bestämmas till 220 miljoner respektive 210 miljoner kronor. Därest riksdagen biträder ändringsförslaget, torde riksdagen samtidigt böra besluta att obligationer i vederbörlig ordning skola ställas till förfogande.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels anlägga ett i enlighet med det anförda inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stadshypotekskassa,*

dels ock besluta att staten skall, för ökning av Konungariket Sveriges stadshypotekskassas grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av tio miljoner kronor med rätt för kassan att i enlighet med de i förordningen angående kassan givna bestämmelserna taga obligationerna i anspråk.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställdan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Berggren.